

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА

MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

**"ЖАСЫЛ ЭКОНОМИКАҒА" КӨШУ ЖАҒДАЙЫНДА
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ТҰРАҚТЫ ДАМУЫ:
ЕУРОПАЛЫҚ ОДАҚ ЕЛДЕРІНІҢ ТӘЖІРИБЕСІН ҚОЛДАНУ"
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТӘЖІРИБЕЛІК КОНФЕРЕНЦИЯСЫНЫҢ
ЕҢБЕКТЕР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК ТРУДОВ
МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
«УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА К «ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ»:
ПРИМЕНЕНИЕ ОПЫТА СТРАН ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА»**

**WORKS
OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
"SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE REPUBLIC
OF KAZAKHSTAN IN THE CONDITIONS
OF TRANSITION TO A "GREEN ECONOMY": APPLICATION OF THE EXPERIENCE
OF THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION"**

АСТАНА, 2022
ASTANA, 2022

Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ. Л.Н. ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

**"ЖАСЫЛ ЭКОНОМИКАҒА" КӨШУ ЖАҒДАЙЫНДА
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ТҰРАҚТЫ ДАМУЫ:
ЕУРОПАЛЫҚ ОДАҚ ЕЛДЕРІНІҢ ТӘЖІРИБЕСІН ҚОЛДАНУ"**

*Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
ЕҢБЕКТЕР ЖИНАҒЫ*

СБОРНИК ТРУДОВ

Международной научно-практической конференции
**«УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА К «ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ»:
ПРИМЕНЕНИЕ ОПЫТА СТРАН ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА»**

WORKS

of the International scientific and practical conference
**"SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE REPUBLIC
OF KAZAKHSTAN IN THE CONDITIONS
OF TRANSITION TO A "GREEN ECONOMY": APPLICATION OF THE EXPERIENCE
OF THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION"**

АСТАНА
28.10.2022

ӘОЖ 338 (574)
КБЖ 65.9 (5Каз)
Ж 33

Рецензенты:

Мажитов Д.М. – к.э.н., профессор НАО «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева»

Редакционная коллегия

Макыш С.Б. – д.э.н., профессор, декан экономического факультета, ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, г. Астана

Stanislaw Luniewski – Генеральный директор ООО "ASTWA", профессор Университета финансов и менеджмента в Белостоке, почетный профессор ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Польша

Artur Luniewski – Член правления ООО "ASTWA" доктор философии, почетный профессор ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Польша

Майдырова А.Б. – д.э.н., профессор, заведующая кафедрой «Экономика и предпринимательство» ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, г. Астана

Насырова Г.А. – д.э.н., профессор, заведующая кафедрой «Финансы» ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, г. Астана

Сембиева Л.М. – д.э.н., профессор, заведующая кафедрой «Государственный аудит» ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, г. Астана

Бейсенова Р.Р. – д.биол.н., профессор, заведующая кафедрой " Управление и инжиниринг в области охраны окружающей среды " ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, г. Астана

Мукашева А.А. – д.ю.н., профессор кафедры "Гражданское, трудовое и экологическое право" ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, г. Астана

Муталиева Л.М. – к.э.н., ассоциированный профессор, заведующая кафедрой «Туризм» ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, г. Астана

Жагыпарова А.О. – к.э.н., ассоциированный профессор, зам.декана по научной работе экономического факультета ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, г. Астана

ISBN 978-601-337-777-3

Ж 33

«Жасыл экономикаға» көшу жағдайында Қазақстан Республикасының тұрақты дамуы: еуропалық одақ елдерінің тәжірибесін қолдану» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының еңбектер жинағы. – Астана: "Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті"КЕАҚ, 2022. – 484

Сборник трудов международной научно-практической конференции «Устойчивое развитие Республики Казахстан в условиях перехода к «зеленой экономике»: применение опыта стран европейского союза». – Астана: НАО «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева», 2022. – 484

Works of the International scientific and practical conference «Sustainable development of the Republic of Kazakhstan in the conditions of transition to a "green economy": application of the experience of the countries of the European Union». – Astana: NAO "L.N. Gumilyov Eurasian National University", 2022. – 484

ISBN 978-601-337-777-3

УДК 338 (574)
ББК 65.9 (5Каз)

© "Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті"КЕАҚ, 2022 © НАО
«Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева», 2022
© NAO "L.N. Gumilyov Eurasian National University", 2022

– суррогатные рынки (водно-болотные угодья депонируют углерод, но не включены в протокол и не имеют экономической оценки, стоимости, не связаны с углеродными рынками). До вступления в действие Киотского протокола, существовал только суррогатный гипотетический рынок на услуги по депонированию углерода, не имеющий правовой основы, обеспеченной международными соглашениями и соответствующими регламентами.

– черные рынки (в настоящее время достаточно объемны и имеют большое негативное воздействие на многие виды экосистемных услуг и биоразнообразие).

Таким образом, результатом дальнейших исследований может стать разработка приоритетных направлений в формировании «зеленой» экономики через сохранение экосистем и предоставляемых ими услуг. В определении формирующихся рынков экосистемных услуг следует закрепить применение экосистемного подхода на национальном и региональном уровне, идентификацию, классификацию и ранжирование экосистемных услуг для условий страны, выделение приоритетных видов таких услуг, идентифицировать субъектов, определяющих спрос и предложение на данном рынке: а) так отдельные собственники (первичный собственник, арендатор, первичные и вторичные получатели платежей) могут продавать различные пакеты экосистемных услуг; б) покупатели также диверсифицированы (это могут быть различного рода международные фонды, структуры международных организаций (ООН, ФАО и т.д.), отдельные компании и частные лица, иностранные туристы и т.д. [3].

Следует выделить, по крайней мере, ряд задач, которые помогут сформировать национальный рынок экосистемных услуг. Так, в контексте перехода к «зеленой» экономике следует: 1) использовать законодательные и экономические инструменты для смягчения последствий изменения климата и поддержке мер по охране окружающей среды; 2) провести экономическую идентификацию и оценку монетизации выгод от экосистемных услуг на национальном, региональном и мировом рынках; 3) сформировать финансовые инструменты поддержки регионов в большом экосистемном капиталом; 4) разработать возможности трансформации суррогатных рынков экосистемных услуг в реальные.

Литература:

1. Бобылев, С.Н., Захаров В.М. Экосистемные услуги и экономика. — М.: ООО «Типография ЛЕВКО», Институт устойчивого развития/Центр экологической политики России, 2009. — 72 с.
2. Бобылев С.Н., Горячева А.А. (2019) Идентификация и оценка экосистемных услуг: международный контекст // Вестник международных организаций. Т. 14. № 1. С. 225-236. DOI: 10.17323/1996-7845-2019-01-13
3. Шкутько, О.Н. Либерализация рынка услуг как условие формирования динамических преимуществ стран / О.Н. Шкутько // Научный результат. Экономические исследования. — 2017. — Т. 3, №2. — С. 12-20.

ҰЛЫТАУ-ЖЕЗДІ ӨНІРІНДЕ ЭКОТУРИЗМ ДАМУЫНЫҢ ӘЛЕУЕТІ

Нұрғалиева З.Ж.¹, Жакупов Қ.Б.²

¹биология ғылымдарының кандидаты., доцент; ²география пәні мұғалімі

¹Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті,

²Райымбек батыр атындағы №50 «Қазғарыш» мектеп-лицейі

Астана қаласы, Қазақстан Республикасы

E-mail: zina-nurgalieva@mail.ru, zhakupov_kb@mail.ru

Экотуризмді дамыту бұл белгілі бір жердің табиғатын және мәдени-этнографиялық ерекшеліктеріне назар аудара отырып, өзгеріске ұшырамаған табиғи жерлерге таным жорықтар жасау, экожүйені сақтай отырып және табиғат пен табиғи байлықтарды қорғап

жергілікті халыққа тиімді ете отырып экономикалық жағдай жасаудың қазіргі кезде алар орны ерекше маңызды.

Қазақстан Республикасының соның ішінде Ұлытау облысының Ұлытау –Жезді аймағында болашақта экотуризм дамуының әлеуеті жоғары. Себебі бұл аймақ ерекше табиғи-климаттық жағдайымен, сұлу табиғатымен, ерекше ұсақ шоқыларымен, рекреациялық зоналарымен және тарихи-архитектуралық ерекшеліктерімен экотуризмді дамытуға қолайлы.

Оның ішінде Ұлытау ауданы ерекше табиғи флорасымен, әсем фаунасымен, бүлінбеген табиғатымен, ерекше тауларымен, сарқырап аққан өзендерімен экотуристтерді өзіне баурап алуға мүмкіндігі бар. Едіге, Әулие тау, Алтын шоқы тауларында экстрималды экологиялық туризмді дамыту өте қолайлы, Қаракөңгір, Қызкөткен, Балажезді өзендері өзінің әсем де көрікті қайыңды, теректі, шілікті шоқ тоғайларымен тау бөктерлерінде аршаның әр түрлерінің кездесуімен ерекшеленеді. Ұлытау ауданының жер көлемі 122,9 мың шаршы километр жерге созылып жатыр.

Қарсақпай қыратының әр жерінен басталатын өзендер: Байқоңыр (Бұланты), Білеуті, Қалмаққырылған, Қияқты, Қимықы, Жимықы және т.б., біразы тасығанда Шұбар-Теңіз көліне құяды. Ұлытау жерімен Сарысу секілді үлкен өзеннің орта ағысы ғана өтеді. Қаракөңгір, Сарыкөңгір, Жезді өзендері Жезқазған қаласының маңында қосылып, Сарысуға сала болып құяды. Оның ағысына елеулі екпін береді[1].

Ұлытау өңірінде 970 өсімдіктің түрі кездеседі, соның ішінде 92 пайызы шөптесінді, 7 пайызы бұталы, қалған 1 пайызы ағаштар болып келеді. Бетпақдалада 306 түрлі өсімдік өседі[1].

Ұлытау-Жезді аймағында өсімдіктерден тырсық, боз бетеге, тарақ бидайығы, сирек бас жусан, қара жусан, сұр жусан, көкпек, тұзды жерлерде сораңның көптеген түрлері өседі.

Солтүстік беттегі Терісаққан өзен мен оның салалары алаптарында астық тұқымдастардың селеу, боз, кәдімгі бетеге, жуашақты қоңырбас, қылтықсыз қызылот, сабалақ төскей сияқты түрлері өседі. Жусан түрлерін бетеге, шренк жусаны, майқара, тамыржусан құрайды. Шоқылар арасындағы шатқалдар мен жазықтарда, ойпаңдарда қараған мен тобылғы аралас қатар өседі де, сазды, кебірлі шөлдерде сұр және қара жусан, сортаң алаптар мен сор жағалауларында бұйырған, көкпек, сарсазан, ақсораң, бұзаубас сораң секілді өсімдіктер өседі.

Ірі өзендердің аңғарлары бойында өте сирек тоғайлар сақталған. Оларда итмұрын, тал, жиде, қараған, тобылғы, долана, жабайы қарақат өседі. Ұлытау, Кішітау тауларының беткейлеріне арша, бөктерлеріне шоғыр-шоғыр қайың-терек шығады. Тоғайлы, көлеңкелі жерлерге дала қоңырбасы, қандыгүл, жалаң сабақ көкнәр, бұдыр масақ сияқты шөптесінді өсімдіктер қаулап өседі.

Табиғи ортаның қалыптасуына адамның араласуы, төңіректе орналасқан ракета полигондарының тигізген зардабы және тағы да басқа көптеген факторлардың әсерінен Ұлытау- Жезді өңірінде тұқымы құрып бітуге жақындаған өсімдіктер түрі аз емес. Бүгінгі күнге дейін республикалық “Қызыл кітапқа” осы өңірде өсетін альберт қызғалдағы, шренк қызғалдағы, бетпақдала сылдыршөбі, қызғылт радиола, жіңішке көкнәр, түйесіңір, торғай бұйырғыны, шренк тобылғысы сияқты 12 өсімдік еніп отыр[1].

Осындай тамаша табиғатымен қатар бұл өңірдің тарихи-архитектуралық ескерткіштерінің де экологиялық туризмді дамытуда өзіндік маңызы бар.

Ұлытауға халық Жошы хан, Алаша хан, Домбауыл кесенелерін, Хан ордасы мен Әулиетаудай киелі орындарды көру үшін келеді. Атақты Ақсақ Темір де осы өңірге ат шалдырған, Жоңғар шапқыншылығы кезінде бабаларымыз жауды қырып салған мекен бұл. Оған «Қалмаққырылған» деген атаулар куә. Таңбалы тастар да өткен дәуірден сыр шертеді. Мұнда қазақтың барлық руының таңбасы тасқа басылған, қашалған. Міне, Ұлытаудың ұлылығы осында[2].

Экотуризмді дамытуда алдыңғы орындағы елдерге АҚШ, одан кейінгі Австралия және Финляндия. Бұл елдердің жақсы нәтижелерге жетуіне заңнамалық деңгейде реттелетін ұлттық табиғи парктердегі туризм мен экотуризмді басқарудың жолға қойылған жүйесінің арқасында қол жеткізді.

2019 жылы Финляндия экологиялық тұрақтылығының жоғарылығымен, өсімдіктер мен жануарларының алуан түрлілігімен, мемлекеттің қоршаған ортаны қорғауға баса назар аударатындығымен жабайы табиғат бойынша саяхаттау деңгейінің жоғары болуымен үздік ел ретінде танылды.

Қазақстан бұл рейтингте 87-ші орында. Соған қарамастан, ел табиғи аумақтарының үлкендігі, флора мен фаунаының алуан түрлілігі, табиғат ескерткіштері мен ЮНЕСКО мұрасы мен мәртебесіне ие объектілері есебінен экологиялық туризмді дамытудың барлық алғышарттарына ие [3].

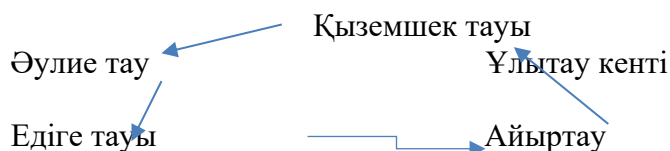
БҰҰДБ биоалуантүрлілікті сақтау жобаларының менеджері Т. Кертешев Қазақстанда тиімді қолдануға болатын халықаралық экотуризмнің кейбір үлгілеріне тоқталды:

- Биоалуантүрлілікті Қаржыландырудың Жаһандық Бастамасы жобасының сарапшылары экотуризмді дамыту мен сертификаттау жүйесін енгізуде Австралия, Ботсвана, Қытай, Сейшел аралдары, Еуропа мен Скандинавия сияқты бірқатар елдердің тәжірибесін зерделеді. Барлық елдердің экотуризмді дамытудағы жүріп келе жатқан жолдары ұқсас. Еліміздің сарапшылар ең жақсы жолдарды талдап, бірқатар ұсыныстар жасады. Олардың ішінде: заңнамадағы негізгі нормаларды анықтау, елде экотуризмді дамытудың стратегиялық құжаттарын әзірлеу. Экотуризмді ілгерілету үшін мекемеаралық қарым-қатынастарды жолға қою, мемлекеттік ұлттық парктер аумағында бақыланбайтын жаппай туризмді реттеу мен тағы басқасы.

- Сертификаттау жүйесін енгізудің әртүрлі мысалдары бар. Мәселен, Ботсвана мен Жаңа Оңтүстік Уэльсте (Австралия) бірыңғай ұлттық сертификаттау жүйелері, ал Еуропа мен Скандинавия елдерінде – тәуелсіз ҰЕҰ-ға негізделген халықаралық жүйелер қолданылады.

- Егжей-тегжейлі зерттеу үшін Travel Life, Green Key, Green Globe, Earth Check, Nordic Eco Label сияқты жүйелердің халықаралық мойындалған мысалдары пайдаланылды. Бұл жүйелер туризмді ұйымдастыруда бизнеске қойылатын қатаң өлшемдерге негізделеді және келесідей міндетті бөлімдерді қамтиды: тұрақты басқару, қоршаған ортаны қорғау, қызметкерлерді оқыту, қонақтарды хабардар ету, жергілікті халықты тарту [3].

Ұлытау-Жезді аймағындағы экотуристтік саяхат оның маршрутын жасаудан басталды. №1 маршруттардың бағыты – Қыземшек тауынан басталып – Әулие тауы – Едіге тауы – Айыртау. Ұзақтығы 30 шақырым.

№1 маршрут: Ұлытау кентінен 2 км қашықтықта орналасқан Қыземшек тауынан басталады. Қыземшек тауы теңіз деңгейінен биіктігі 550-600 метр. Айналасының табиғатымен таныстық. Айналасында шоқ-шоқ болып орналасқан аққайың, сылдырап аққан «Әулие бұлақ» тау жақтан бастау алған. Осы бұлақтың басына шатырлар тігілді.

Қыземшек тауы сыртқы күштердің әсерінен жұмырланған, тауды алыстан қарағанда қос анарға ұқсайды, осы ұқсастығына қарап, оның атын қойған болу керек. Етегі қайың мен теректен тұратын, шағын тоғайдан басталады да, үстінгі жағы жалаңаш, өсімдік жоқтың қасы.

Қыземшек тауы батысына қарай Әулие тауымен жалғасып жатыр, оның Ақмешіт шыңы 1133 метр. Таудың басында үш мола бар, мұнда жеті әулиелер жерленген дейді. Әулие тауға байланысты аңыздар көп, соның бірі Асан Қайғы жерленген дейді [4].

Тау бөктерінде қайың, терек, шілікті және шағын тоғаймен көмкерілген, көтерілген сайын аршаның қалың өскенін көруге болады. Әулие таудың жоталары, оңтүстігінде Едіге тауымен жалғасады.

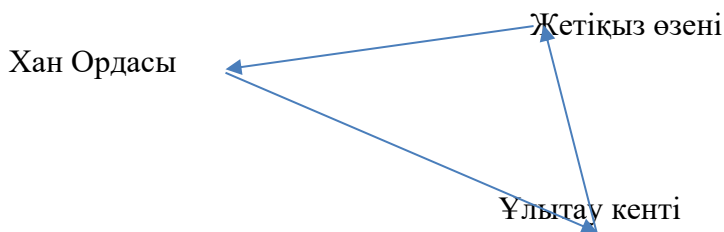

1 сурет. Қыземшек тауы және оның баурайындағы бұлақтың қасына орналасқан лагерь

Тау аңғарларында бұлақтар кездеседі. Едіге шыңының биіктігі 1065 метр, осы шыңның басында Едіге әмір мен Тоқтамыс хан жерленген дейді, бірақ нақты деректер жоқ. Жергілікті халық нақты сенімен айтады.

Одан әрі оңтүстік-шығысқа қарай Айыртау тауына бет алдық. Ол жердің өсімдіктер дүниесімен таныстық, негізінен көпжылдық өсімдіктер оның ішінде сұр және кара жусан түрлері, боз бетеге, көкпек сияқты дала өсімдіктерін кездестірдік. Ал жануарлардан ұсақ құстар, қасқыр, түлкі, қарсақ, күзен кездеседі.

№ 2 маршрут: Жетіқыз өзені – Хан Ордасы – Ұлытау кенті. Ұзақтығы 35 шақырым. Екінші бағытымыздың ұзақтығын төрт күнге жоспарладық. Ұлытау аласа тау белдерінен тұрады. Ашық күндердің өзінде төбесінде бұлт үйіріліп, өткінші жауын жауып тұрады. Қыземшек тауынан солтүстік батысқа 20 шақырым қашықтағы Жетіқыз өзеніне қарай танымжорық жасадық.

Жетіқыз өзенінің алабында селеу, боз, кәдімгі бетеге, жуашықты қоңырбас, қылтықсыз қызылот, сабалақ төскей, киік оты және сонымен қатар өзен жағалауларында бидайық, ақмамықтың бірнеше түрі, ши мен су оты сияқты көпжылдық өсімдіктерді кездестірдік.

Шөл және шөлейт даланы жарып өтетін өзен аңғарларында табиғи көкорайлар (оазистар) көптеп кездеседі. Тал, терек, қайың, шіліктен тұратын шоқ-шоқ шағын тоғайлар, қамыс, қоға, шөптесінді өсімдіктердің көптеген түрлері өсіп, жердің көркін кіргізеді. Мұндай алқабтарда жан-жануарлар әлемі де айтарлықтай бай [1].

Тау баурайларына қарай жүре бастағанда онда аршаның басым екенін байқадық. Тас араларында қайың, итмұрын, ырғайлар өсіп тұр. Бұлардың бәрі шөп қоректі жануарлардың сүйсіне жейтін өсімдіктері. Тау алды жазығында тал – шілікті және көп бөлігі қайыңды болып келетін, шағын тоғайлар көптеп кездеседі.

2 сурет. Жетіқыз өзенінің жағалауындағы дем алып, түскі тамақтану кезеңі

Жетіқыз өзенін жағалай батысқа қарай беттедік, алдымыздағы келесі нысана Хан Ордасы. Хан Ордасында Түрік қағаны мен қазақ хандарының ордасы болғанын дәлелдейтін қорған қабырғасының қалған бөлігімен таныстық.

3 сурет. Түрік қағаны мен қазақ хандарының ордасы болғанын дәлелдейтін қорған қабырғасының қалған бөлігі

Осы аймақтың қыраттары мен тауларында, өзен аңғарлары мен жазық даласында жергілікті жердің жағдайына толық бейімделген жануарлар тіршілік етеді. Далалық зонадағы жабайы аңдар мен құстар сусыз құрғақ жазға, аласа шөптесін арасында өмір сүруге әбден қалыптасқан, олардың сыртқы түстері де өздері де өсіп-өнген шөл даладан аумайды. Көпшілік жануарлар организмдеріне қажетті ылғалды қорек арқылы алады, олардың бірқатары ін ішінде өмір сүреді, тіпті кейбіреулері түнде ғана сыртқа шығып, күндіз көзге түспейді [2].

Ұлытау кентіне қарай танымжорықты жалғастырдық. Ұлытау өңірінде ішкі судың таралуы мен ағысының реттелуі, өсімдіктер мен жануарларының тіршілігіне үлкен ықпал жасайды. Жауын – шашын мөлшері Ұлытауда 250-300 мм. Өсімдіктер дүниесінің өзіндік аймақтық ерекшеліктері бар: біріншіден, өсімдік жамылғысы сирек, құрғақшылыққа төзімді, жазықтардан тауларға ауысқан сайын өсімдіктің түрлері арта түседі. Ұсақ шоқылар беткейлерінде жусанды – бетегелі өсімдіктер тобы кездеседі. Бұл жерде тамыр жусан, шренк жусаны, майқара сияқты жусанның түрлері өседі. Шоқылар арасындағы ойпаңдар баурайында

караған, тобылғы аралас өседі. Өзен аңғарларында, көлдер бойында шалғынды – сортаңды топырақта ақмамық түрлері, ши мен су оты өседі. Ұлытау тауларында 100-ден аса сүтөкоректілер, 200-ге жуық құс мекендейді. Ұлытаудың тауларында ақ қоян, құр мекендейді. Олар төрттік дәуірдегі мұздану кезінде солтүстіктен ығысып, қоныс аударған түрлері.

Сонымен Қазақстандағы экотуризмді дамыту және оның қоршаған ортаны қорғау құралы болу үшін экологиялық туризм саласындағы ұлттық стандарттарды міндетті түрде сақтау, туристік маршруттар мен соқпақтарда рекреациялық сыйымдылықтарды анықтап, онымен жүретін адам санын реттеу, туристік маршруттарды көрсеткіш белгілермен, бақылау алаңдары мен аялдаған кезде дем алатын орындармен жабдықтау жөніндегі мәселелерді шешудің маңызы өте зор.

Әдебиеттер:

1. Ахметов Қ. Ұлытау, Астана, “Фолиант” баспасы, 2006 жыл.
2. Тілеубаев С., Мырзабеков Б. Ұлытау-ұлттың ұясы. Астана: Елорда, 2001 108 б.
3. <https://www.undp.org/kk/kazakhstan/stories/қазақстанның-табиғаты-экотуризмді-дамытудың-негізгі>
4. Теміреева Ф., Нұрсейтов С. Жезқазған облысының географиясы. Алматы, Рауан 1994.-128 б
5. <https://aikyn.kz/169036/ulytau-turizm-ortalygyna-aynalady/>

РАЗВИТИЕ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ОТХОДАМИ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

Ахметова Ж.А.¹, Акбаева Л.Х.²

¹ докторант 1 курса по специальности «Экология и природопользование», ² кандидат биологических наук, и.о. профессора

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева,
г. Астана, Республика Казахстан

E-mail: zhansaya7772@mail.ru, akbayeva659@mail.ru

Курс на зеленую экономику во всем мире сегодня обусловлен кризисом в нахождении баланса между острыми экологическими проблемами и интересами различных секторов экономики. Фундаментальные положения зеленой экономики соответствуют целям устойчивого развития и указывают путь к рациональному природопользованию, которое невозможно без снижения антропогенной нагрузки на окружающую среду. Сегодня человечество столкнулось с проблемой перегруженности планеты отходами производства и потребления. Все, что используется человеком для удовлетворения потребностей, изымается из природной среды и со временем превращается в отходы.

В современных реалиях представить качественную и работающую систему управления отходами без внедрения соответствующих законодательных актов достаточно сложно. Главным нормативно-правовым актом, регулирующим отношения в сфере управления отходами в Казахстане, является Экологический Кодекс.

Цель работы. Показать основные тенденции развития системы управления отходами в Казахстане за последние 5 лет в рамках перехода к зеленой экономике.

Важной особенностью в развитии системы управления отходами стало внедрение принципа ответственности образователя отходов, в соответствии с которым каждое звено с момента образования отходов до его полного удаления несет ответственность за обеспечение надлежащего управления ими [1].

Согласно данным информационно-аналитического портала «Талдау» Бюро национальной статистики, в Республике Казахстан с 2017 г. значительно вырос объем поступивших отходов [2]. С объемом поступивших отходов также растет показатель